

BITS OF FREEDOM

Jaarverslag 2018

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	3
Onze hoogtepunten in 2018	5
We wonnen het sleepnetreferendum	6
We brachten internetvrijheid naar alle 14 Bevrijdingsfestivals	7
We vroegen aandacht voor de censuur van grote platforms zoals YouTube en Facebook	8
We kregen de tapstatistieken van de geheime diensten boven tafel	8
We bestreden misinformatie over de AVG en pakten de NPO-app aan	9
We lanceerden onze datainzagetool: My Data Done Right	10
We adviseerden de regering en het parlement in Den Haag en in Brussel	11
We stapten naar de rechter om netneutraliteit te verdedigen	11
We hielden de politie scherp	12
We waren veel op radio en tv en stonden regelmatig in de krant	13
En...	14

Over Bits of Freedom	16
Onze financiën	19
Ook in 2019 komen we op voor jouw internetvrijheid	27
Colofon	31

VOORWOORD

Soms gebeurt er iets waardoor iedereen opeens een stuk scherper ziet wat de uitdagingen zijn rondom het internet in onze samenleving. De Snowden-onthullingen in 2013 hadden dat effect. Opeens beseft iedereen hoe ver de geheime diensten kunnen gaan in het monitoren van onze communicatie. Wat eerst alleen een kleine voorhoede zag, werd mainstream.

Begin 2018 was er ook zo'n moment, weer nadat een klokkenluider de publiciteit zocht. Christopher Wylie vertelde aan *The Observer* dat hij in dienst van Cambridge Analytica Steve Bannon's tool voor psychologische oorlogsvoering had gebouwd. Daarna was er opeens overal ruimte voor discussie over de rol die Facebook speelt in onze samenleving. Een bedrijf met een matig moreel kompas, met ruim twee miljard gebruikers, en met een groot aandeel van onze persoonlijke aandacht, probeert om zo snel mogelijk zo veel mogelijk geld te verdienen. Wat betekent dat voor onze democratie en rechtsstaat? Nu maken we ons allemaal zorgen over de rol van grote techbedrijven.

In Nederland was 2018 ook een cruciaal jaar voor privacy. Dankzij het initiatief van een groep studenten mochten we in maart naar de stembus om de regering een advies te

geven over de sleepwet. Drie maanden deden we er alles aan om de 'nee'-stem te laten winnen. Onze campagne-insteek was dat Nederland een betere wet verdiende. Het lukte ons om het debat naar onze hand te zetten. Door met vrijwilligers in tientallen grote steden te flyeren, met spotjes op radio en tv, in talloze debatten en met een permanente aanwezigheid in de media. De geheime diensten werden in de hoek gedrukt en voelden zich steeds gedwongen om op onze argumenten te reageren. De verantwoordelijke minister kon niets zeggen zonder door ons te worden gefactcheckt. Uiteindelijk zat onze Ton Siedsma live bij de NOS aan tafel om voor de tv-kijker de uitslag te duiden.

En wat een uitslag was dat... Nederland zei "Nee!" tegen massasurveillance!

Na zo'n jaar is het dan ook geen verrassing dat steeds meer mensen betrokken raken bij ons werk. In het afgelopen jaar groeide het aantal vrijwilligers dat ons heeft geholpen weer keihard. Ook de steun van individuele donateurs is drastisch toegenomen ten opzichte van 2017. Bijna de helft van onze inkomsten komt nu van

particulieren die ons werk belangrijk vinden. En dat is belangrijk voor ons. Zo kunnen we onze onafhankelijkheid blijven garanderen. Op deze manier kunnen we op volle kracht doorgaan met het beschermen van mensenrechten in het digitale domein.

In dit jaarverslag staan de belangrijkste punten van 2018 centraal. Dit zijn de activiteiten waar we het meest trots op zijn en die de meeste impact hebben gehad. We kijken ernaar uit om met de steun van onze donateurs, vrijwilligers en bredere achterban ook van 2019 een jaar met vele hoogtepunten te maken. Als jij daarbij wilt helpen, dan horen we dat uiteraard graag!

Bits of Freedom, maart 2019

Team

Hans de Zwart

Rejo Zenger

Evelyn Austin

Inge Wannet

Imre Jonk

David Korteweg

Karim Khamis

Esther Crabbendam

Barry Smit

Lotte Houwing

Bestuur

Lonneke van der Velden

Hermine Masmeyer

Clemens la Lau

Judith Blijden

Marjolein Lanzing

[VOORWOORD](#)

[HOOGTEPUNTEN](#)

[OVER ONS](#)

[FINANCIËN](#)

[PLANNEN](#)

[COLOFON](#)

ONZE HOOGTEPUNTEN IN 2018

ONZE

We wonnen het sleepnetreferendum

Het eerst kwartaal van het jaar stond volledig in het teken van de ‘Nee’-campagne voor het sleepnetreferendum. We wilden mensen die twijfelden over de streep trekken. (De mensen die al sceptisch zijn over de bevoegdheden van de geheime diensten en over surveillance hoefden we niet te overtuigen). We vinden het zinnig om geheime diensten te hebben. Omdat hun werk noodzakelijkerwijs geheim is, kunnen ze echter ook een gevaar zijn voor onze democratie. De wet moet daarom de best mogelijke wet zijn. Het was duidelijk dat het wetsvoorstel gewoon nog niet goed genoeg was. We voerden dus campagne voor ‘een betere wet’. We formuleerden vijf verbeterpunten en bleven die overal noemen waar we ook kwamen. Daarnaast controleerden we doorlopend de uitlatingen van de geheime diensten, de regering en de politieke partijen. Als ze onwaarheden verkondigden, wezen wij het publiek daar op.

We printten duizenden flyers en mobiliseerden vrijwilligers om deze in tientallen grote steden uit te delen. Drie maanden lang spraken we bijna elke avond wel ergens op een evenement over de sleepwet. En we waren continu aanwezig in de Nederlandse media. Met een subsidie van de referendumcommissie konden we spotjes kopen op radio en televisie. We hebben zelfs onze eigen tv-show geproduceerd en live op het internet gestreamd. Miljoenen mensen zijn op deze manier onze berichtgeving tegen gekomen.

We hadden een sterke positie in het debat en onze framing (“een stem tegen de wet is een stem voor een betere wet”) werd overgenomen door de meest uitgesproken politieke tegenstanders van de wet. Onze directe tegenstander, het hoofd van de AIVD, moest daardoor continu in de verdediging tegen onze argumentatie. Uiteindelijk waren zelfs de meest fanatieke voorstanders van de wet het met ons eens dat de wet verbeterd on worden. Tijdens de live uitzending waarin de uitslag van het referendum bekend werd gemaakt zaten wij als expert in de studio bij de NOS om ons commentaar te geven.

Maandenlang bleek uit alle peilingen dat de ‘Ja’-stem zou winnen. Uiteindelijk stemde een meerderheid toch tegen de nieuwe wet. We hebben het referendum gewonnen! Nederland is daarmee het eerste land ter wereld waarin het volk zich massaal tegen massasurveillance heeft uitgesproken.

Helaas heeft de regering te weinig met dit advies gedaan. Ze deed een aantal suggesties voor cosmetische wijzigingen en liet de wet al ingaan voordat deze waren besproken in het parlement. In een brede coalitie met andere mensenrechtenorganisaties, journalisten, advocaten en een aantal bedrijven hebben

we een kort geding aangespannen. We wilden dat onderdelen van de wet buiten werking werden gesteld totdat de Tweede en Eerste Kamer zich hadden uitgesproken over de aangekondigde wetswijzigingen. Dat kort geding hebben we helaas verloren. We bekijken nu met de coalitie of het verstandig is om een bodemprocedure aan te spannen.

Hoewel het referendum nog niet heeft geleid tot de gehoopte veranderingen, had het wel nut. Voor de eerste keer werd er een brede maatschappelijke discussie gevoerd over grenzen aan de nieuwsgierigheid van de overheid. Als we het referendum hadden verloren, zouden politici zich de komende jaren vrij voelen om nog meer wetgeving te verzinnen die onze vrijheid onder druk zet. Met deze winst blijft privacy hoog op de agenda van de politiek staan.

We brachten internetvrijheid naar alle 14 Bevrijdingsfestivals

Samen met onze vrijwilligers was Bits of Freedom aanwezig op alle veertien Bevrijdingsfestivals: van Vlissingen tot Groningen en van Leeuwarden tot Roermond. We stonden daar met onze zelfontwikkelde installatie ‘Vrijheid EXPOsed’, een combinatie van een tentoonstelling en een puzzelspel. Mensen werden op speelse wijze uitgedaagd om na te denken over het tracken van je locatie, het Internet of Things, de datagraai-praktijken van grote techbedrijven en het werk van Bits of Freedom.

Bekijk [deze video](#) om een idee te krijgen van hoe Vrijheid EXPOsed eruit zag.

’s Avonds organiseerden we samen met De Correspondent en ARTIS de vijfde editie van de Godwin-lezing. In deze jaarlijkse lezing mag de vergelijking met het verleden nou eens wél gemaakt worden, met het doel om onze huidige situatie beter te begrijpen. Amade M’charek sprak over DNA, profileren en ras.

We vroegen aandacht voor de censuur van grote platforms zoals YouTube en Facebook

We voerden campagne tegen artikel 13 in het voorstel voor nieuwe Europese auteursrechtregels, via onze 'Save the Meme' website, en door ons aan te sluiten bij een bredere coalitie van tegenstanders. Het lukte ons ook om aandacht te krijgen voor de manier waarop we nu al gecensureerd worden door Facebook en YouTube. We uitten kritiek op de willekeur waarmee deze bedrijven besluiten om bepaalde content en soms alle content van een account offline te halen. We vroegen aandacht op onze eigen site en in Nieuwsuur voor de manier waarop het YouTube-account van Women on Waves (een vrouwenrechtenorganisatie) meerdere keren en steeds zonder goede reden geblokkeerd werd.

We kregen de tapstatistieken van de geheime diensten boven tafel

De afgelopen acht jaar probeerden we rechtszaal na rechtszaal om onze regering zover te krijgen jaarlijkse tapstatistieken van de geheime diensten te publiceren. De verantwoordelijke ministers bleven maar weigeren om deze cijfers vrij te geven. Dit zou teveel van de werkwijze van de geheime diensten bekend maken. De hoogste rechter van het land heeft meermaals aangegeven dat de minister kon kiezen: of beter uitleggen waarom deze cijfers echt geheim moeten blijven, of ze gewoon publiceren. In januari 2018 kozen de ministers eindelijk voor de tweede optie. Ze beloofden daarbij dat ze dit de komende jaren zullen blijven doen.

We bestreden misinformatie over de AVG en pakten de NPO-app aan

In de weken voordat de nieuwe Europese privacyregels (de AVG) zouden ingaan zorgden wij binnen het Europese digitale rechtennetwerk dat een aantal publicaties geschreven werd die breed vertaald en ingezet konden worden. Daarbij keken we ook terug op de vier jaren van strijd die vooraf zijn gegaan aan het ingaan van de wet. Jaren waarin burgerrechtenorganisaties hard hebben moeten knokken tegen de lobby vanuit het bedrijfsleven. We speelden een kleine rol in het online krijgen van de pan-Europese websites ‘GDPR Explained’ en ‘GDPR Today’. De eerste geeft antwoorden op de meeste gestelde vragen over de AVG, de tweede biedt nieuws over de wet vanuit een mensenrechtenperspectief. We vertaalden de eerste site naar het Nederlands en boden onze technische infrastructuur (versiebeheer van de code en hosting) voor allebei de sites.

De NPO bracht aan het begin van het jaar een nieuwe versie van hun app uit. Helaas was hier een tracking-muur opgeworpen: je kon programma’s alleen maar bekijken als je ermee akkoord ging dat de app je mocht tracken en jou gepersonaliseerde advertenties mocht aanbieden. We kwamen snel in actie met een boze blogpost en schreven samen met de Consumentenbond een brief aan de NPO met de eis om dit

zo snel mogelijk aan te passen. Ze stopten meteen met het personaliseren van de advertenties en verwijderden de tracking-muur. Een paar maanden later publiceerden ze een nieuwe versie van de app waarin netjes om toestemming wordt gevraagd om je te tracken, en nu kun je de app gewoon nog gebruiken als je die toestemming niet geeft.

We lanceerden onze datainzagetool: My Data Done Right

We hebben op 25 oktober—vijf maanden na het ingaan van de AVG—onze nieuwe datainzagetool gelanceerd: My Data Done Right. We hebben al een jaar of acht ervaring met het draaien van een tool waarmee je je eigen gegevens op kunt opvragen bij bedrijven en andere instellingen. Die ervaring hebben we aangewend om de nieuwe tool zo makkelijk mogelijk te maken in het gebruik. Vrijwilligers kunnen de inhoud van de tool (vooral de adressen) nu up-to-date houden. Meer dan twintig vrijwilligers hebben meer dan duizend organisaties toegevoegd aan de database. Een unieke eigenschap van de tool is dat alle persoonlijke data op de computer van de gebruiker blijft. Echt *privacy by design* dus. De tool is zo ontworpen dat deze makkelijk in alle andere Europese landen kan worden uitgerold; het vertalen en lokaliseren zit al in de code ingebouwd. De lancering werd breed opgepakt in de media. De website is in iets meer dan twee maanden bijna 18.000 keer bezocht en duizenden mensen hebben inmiddels een verzoek ingediend.

Eén manier waarop de tool ingezet kan worden is door onze achterban op te roepen om een inzageverzoek te doen zodra er een bedrijf verwikkeld is in een dataschandaal. We deden dit bijvoorbeeld door mensen op te roepen om bij Facebook hun reputatiescore op te vragen, toen bekend werd dat Facebook van gebruikers een score bijhield over hun betrouwbaarheid.

We adviseerden de regering en het parlement in Den Haag en in Brussel

We werden meerdere keren door de Tweede Kamer gevraagd om onze expertise te delen: over ‘horizontale’ privacy (de privacy tussen burgers onderling), over de marktdominantie van internet- en technologiebedrijven en over de eerste Nederlandse nationale digitaliseringsstrategie. Toen de regering hun aanpassingen van de sleepwet ter consultatie aanbood grepen we dit aan om nogmaals onze principiële problemen met de wet naar voren te brengen. We kwamen met een aantal praktische suggesties om de rechten van burgers beter te waarborgen.

Onze blijvende agitatie tegen tracking-muren (alleen maar toegang krijgen bij een website nadat je met het tracken akkoord bent gegaan) heeft er mede voor gezorgd dat er een sterke Nederlandse positie is op dit vraagstuk. De Tweede Kamer heeft een motie aangenomen om het gebruik van tracking-muren in de ePrivacy-richtlijn te beperken. Helaas lijkt hier geen meerderheid voor te zijn op Europees niveau.

Aan het begin van het jaar legden wij aan de ALDE-fractie in het Europese Parlement uit dat je de wet niet aan de ene kant kunt handhaven door deze aan de andere kant constant te breken.

We stapten naar de rechter om netneutraliteit te verdedigen

T-Mobile biedt abonnementen aan met ‘datavrije’ muziek. Volgens ons is dit een vorm van ‘zero rating’ en daarmee dus een overtreding van netneutraliteit. We hebben daarom de Autoriteit Consument & Markt (ACM) gevraagd om handhavend op te treden. Na onderzoek van het aanbod van T-Mobile kwam de ACM tot de conclusie dat het aanbod past binnen de Europese wet. Wij zijn het daar niet mee eens en zijn daarom naar de rechter gestapt om te proberen ervoor te zorgen dat het netneutraliteitsprincipe ook op het gebied van zero rating kan blijven bestaan.

Het advocatenkantoor dat T-Mobile bijstaat in deze zaak is ook gevraagd door de Europese Commissie om de richtlijnen op het gebied van netneutraliteit te onderzoeken. We zorgden ervoor dat er vanuit meerdere organisaties een brief naar de Commissie werd gestuurd waarin we de vraag stelden hoe ze gaan garanderen dat het onderzoek echt onafhankelijk zal worden uitgevoerd.

We hielden de politie scherp

We zien steeds vaker dat de overheid (en dan vooral de politie) bedrijven vraagt om bepaalde data of om maatregelen, in plaats van dat ze voor het verkrijgen of afdwingen ervan netjes haar wettelijke bevoegdheden gebruikt. Dit is een hellend vlak omdat het de waarborgen omzeilt die ervoor zorgen dat de overheid haar bevoegdheden niet misbruikt. We schreven daarom een serie blogposts waarin we deze ontwikkeling in beeld brachten en duidelijk maakten dat dit moet stoppen. (Er is namelijk eigenlijk niemand die dit een wenselijke situatie vindt).

De Nederlandse politie is aan het experimenteren met datagestuurde opsporing en handhaving. In Roermond is er bijvoorbeeld een nieuwe aanpak waarin alle auto's die de stad in komen geprofileerd worden. Daarbij proberen ze de kans te berekenen dat er zakkenrollers in de auto zitten. Wij zijn zeer kritisch op dit plan. In het publieke debat over de pilot namen wij de positie in dat de politie onze toekomst in gevaar brengt door te experimenteren zonder een heldere visie en strategie achter de experimenten. Zonder die visie lopen we het risico af te glijden naar een surveillancestaat.

2018 was ook het jaar waarin het hackvoorstel werd aangenomen in de Eerste Kamer. Wij hebben tijdens alle fases van dit wetsvoorstel gestreden tegen de bevoegdheid

voor de politie om te mogen inbreken op onze apparaten. Hoewel het voorstel is aangenomen is het, mede door ons toedoen, op een aantal punten wel degelijk verbeterd. Ook is de discussie meer volwassen geworden. Het laatste debat ging nog steeds over de punten die wij consequent hebben aangedragen: het gebruiken van onbekende kwetsbaarheden en het gebrek aan goed toezicht op de politie.

We waren veel op radio en tv en stonden regelmatig in de krant

We waren in 2018 tientallen keren op radio en tv en haalden meerdere keren de grote avondjournaals. Ook kranten en tijdschriften wisten ons te vinden en we publiceerden een aantal keer opiniestukken. Hier een kleine selectie uit de media-optredens met beeld en één radio-item:

Radar over criminelen die onwetende internetters geld aftroggelen

Op NOS op 3 om de sleepwet in zijn geheel te lezen

Met Dag6 gingen we backstage bij Google

Een door ons geproduceerde livestream over de sleepwet

Rambam over de handel in data

De Nerd Culture podcast van Gamekings TV over de huidige staat van privacy

Radar over de belangrijkste argumenten tegen de sleepwet

Expert bij de Privacytest op NPO3

Nieuwsuur over hoe de KNVB omgaat met data van voetballende leden

Radio 1 over waarom Nederlanders zo grof zijn op social media

Nieuwsuur over hoe de regering met de nee-stem op het sleepwetreferendum is omgegaan

RTV Rijnmond over camera's in het straatbeeld

En...

We deden mee aan de verschillende Europese campagnes tegen het uploadfilter en informeerden onze achterban. // We stemden ons *predictive policing* standpunt af met Controle Alt Delete en met Amnesty International. // We riepen organisaties op om met hun *community* niet afhankelijk te worden van Facebook. // We werden door vrijwilligers geholpen om weer een heleboel Privacy Cafés te organiseren. // We pleitten voor slimme en veilige standaarden voor onze digitale infrastructuur, en voor het aansprakelijk kunnen stellen van fabrikanten. // We beargumenteerden weer dat het een slecht idee is om versleuteling te verzwakken. // We gaven tientallen gastcolleges en -lessen op alle onderwijsniveau's. // We waren aanwezig bij Privacy Camp 2018 in Brussel. // We recenseerden *The Cleaners* en deden mee met een nagesprek bij de Nederlandse première. // We publiceerden 12 updates voor updates. // We schreven een praktische uitleg over hoe je je tegen de Facebook Pixel kunt beschermen. // We organiseerden een bijeenkomst voor onze vertaalvrijwilligers. // We faciliteerden op de EDRI *General Assembly* een sessie over het groeiplan van het netwerk. // We gaven een presentatie over verschillende vrijheidsconcepten op RightsCon. // We hadden 20 rijkstrainees op bezoek om hen te vertellen over ons werk. // We vierden (als één van de medeoprichters) de vijftiende verjaardag van het European Digital Rights initiative (EDRI) en waren bij het afscheid van hun

directeur, Joe McNamee. // We waren opdrachtgever op het What Design Can Do-festival. // We deden mee aan een *litigation retreat* van het Digital Freedom Fund (in Montenegro). // We deden onderzoek naar hoe Facebook activisten blokkeert en het onmogelijk maakt om met hun achterban te communiceren. // We brachten onze Internetvrijheid Toolbox onder de aandacht bij de Nacht van de Dictatuur. // We organiseerden een sessie over duurzaam activisme en een gezonde werkomgeving bij Freedom Not Fear. // We deden mee aan een workshop van het Digital Freedom Fund over *future proofing your rights*. // We hadden Ronald Prins (toezichthouder bij de TIB) als spreker op één van onze borrels. // We droegen bij aan een item in Nieuwsuur over het falende contentmoderatiebeleid op YouTube. // We namen Yubikeys in gebruik en versleutelen daarmee onze e-mails. // We verhuisden onze website en e-mail van bof.nl naar bitsoffreedom.nl. // We organiseerden twee keer een donateurscampagne. // We bereidden de Big Brother Awards 2018 voor. Zo vonden we een zevenkoppige jury om de expertprijs uit te delen. // We leverden een belangrijke bijdrage in de discussie over het offline halen van content door hosters op verzoek van de politie. // We leverden een belangrijke bijdrage in de discussie over het offline halen van content door hosters op verzoek van de politie. // We lanceerden Vrijheid EXPOsed 2.0 bij de Culturele Zondag in Utrecht. // We

waren aanwezig bij de bijeenkomst over 70 jaar vrijheid van meningsuiting van het Humanistisch Verbond. // We spraken de nationale politie over proeftuinen rondom *predictive policing*. // We stonden op diierendag stil bij het gebrek aan privacy van dieren. // We bezochten het 35ste Chaos Computer Congress in Leipzig. // We zochten uit wie er eigenlijk profiteert van de data van cyclustrackers. // We lieten duizenden mensen stemmen op de grofste privacyschenders van het jaar.

VOORWOORD

HOOGTEPUNTEN

OVER ONS

FINANCIËN

PLANNEN

COLOFON

OVER BITS OF FREEDOM

BITS

De statutaire doelstelling van Bits of Freedom is “het verdedigen en bevorderen van digitale burgerrechten in de informatiemaatschappij, waaronder in het bijzonder het grondrecht op communicatievrijheid en het grondrecht op privacy, en al hetgeen met het vooraanstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.”

Het team

In 2018 bestond het team van Bits of Freedom uit de volgende mensen: David Korteweg (beleidsadviseur), Evelyn Austin (bewegingbouwer), Hans de Zwart (directeur), Imre Jonk (systeembeheerder), Inge Wannet (office manager), Karim Khamis (vormgever) en Rejo Zenger (beleidsadviseur). Na ruim vijf jaar trouwe dienst heeft Ton Siedsma een volgende stap gemaakt in zijn carrière. Zijn juridische skills zijn inmiddels legendarisch. Tijmen Swaalf was tot april onze campaigner en laat een berg aan creatieve ideeën bij ons achter. Esther Crabbendam kwam in augustus als campaigner in dienst en Barry Smit werd onze communicatiestrateg per 15 oktober. Jessé Vermeulen verving Imre Jonk voor een aantal maanden toen de laatste op stage was.

Eef Prins ondersteunde ons als freelancer met de sleepwetcampagne. Aleksandar

Todorović was onze *Open Web Fellow* van februari tot en met de zomer en in september begon Danae Tapia in dezelfde rol. Mary DuBard had een fellowship om vanuit de Verenigde Staten een zomer in Europa te komen werken en ondersteunde ons met My Data Done Right. Voor het My Data Done Right-project werkten we daarnaast met twee freelancers: Ruben Doornweerd voor het ontwerp en Jean Jacques Warmerdam voor de front- en backend.

Het bestuur

Het bestuur bestond tot en met oktober uit: Lonneke van der Velden (voorzitter), Clemens la Lau (penningmeester), Manon Oostveen (secretaris) en Hermine Masmeyer. Per 31 oktober is Manon gedechargeerd. Judith Blijden is vanaf dat moment onze nieuwe secretaris geworden. Per 20 december is Marjolein Lanzing er als vijfde (en algemeen) bestuurslid bijgekomen. De leden van het bestuur ontvangen een vrijwilligersvergoeding van € 500 per jaar. Het bestuur heeft daarnaast geen onkostenvergoeding voor hun bestuurlijke activiteiten ontvangen.

De raad van advies

De raad van advies bestaat uit prominenten met expertise op het gebied van recht, politiek, media/communicatie, kunst, technologie en het bedrijfsleven. Eind 2018 bestond de raad uit de volgende leden: Olaf Kolkman (voorzitter), Amade M'charek, Anneke Jansen, Antoinette Hertsenberg, Eleni Kosta, Jaap-Henk Hoepman, Linda Duits, Lineke Sneller, Maxim Februari, Mohamed el Maslouhi, Ot van Daalen en Sarah Hagens. De leden van de raad van advies ontvangen geen (onkosten)vergoeding.

Meer informatie over de medewerkers, de bestuursleden en de leden van de raad van advies is [hier](#) te vinden.

De vrijwilligers

Veel van wat wij doen is afhankelijk van vrijwilligers. Ook dit jaar investeerden honderden mensen hun tijd in de strijd voor internetvrijheid. Zij hielpen ons met vertalingen, webdesign en campagnes, en organiseerden hun eigen evenementen. We zijn ze zeer dankbaar voor alle hulp!

Klik [hier](#) om ook vrijwilliger te worden.

Het internationale netwerk

We zijn één van de oprichters en actief lid van het *European Digital Rights initiative (EDRi)*. Een netwerk van bijna 40 organisaties die opkomen voor internetvrijheid. Het netwerk en de Europese lobby worden vanuit het EDRi kantoor in Brussel gecoördineerd.

Meer informatie over het netwerk is [hier](#) te vinden.

VOORWOORD

HOOGTEPUNTEN

OVER ONS

FINANCIËN

PLANNEN

COLOFON

ONZE FINANCIËN

Onze inkomsten in 2018

De inkomsten van Bits of Freedom in 2018 bedroegen € 689.839. Die inkomsten kwamen voor 43% van individuele donateurs, grote fondsen droegen 30% bij en 7% kwam van bedrijfssupporters. De laatste 20% kwam binnen via projectfinanciering.

Inkomsten 2018 (x € 1.000)

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017
Individuele donateurs	296	256	242
Fondsen	207	251	276
Bedrijfssupporters	50	49	48
Overig	0	0	0
Subtotaal	552	556	566
Projectgebaseerd	137	164	70
Totaal	690	720	636

We hebben van individuele donateurs € 53.294 meer steun ontvangen dan in 2017. We vonden 324 nieuwe vaste donateurs en verloren er 140, er kwamen er dus 184 bij. Daarmee gaan we 2019 in met 2.935 vaste donateurs die per persoon gemiddeld ruim € 72 per jaar aan ons doneren.

In 2018 werden we in onze kernkosten gesteund door de Adessium Foundation, Internet4all, SIDN, en de Open Society Foundations (OSF).

De volgende bedrijven steunden ons met € 5.000 of meer: Bitonic, BI3p, Eureka Unlimited, Leaseweb en Voys. Van deze bedrijven kregen we € 2.500 of meer: A2B Internet, BIT, Greenhost, IB-Vision, Mollie, Startmail en VoIPGRID. We ontvingen € 500 of meer van deze bedrijven: Argeweb, Autoverzekering - hoyhoy, Autoverzekeringenvergelijken.nl, Autoverzekering.nl, Baak Detailhandel, Bureau Bolster, Easyswitch.nl, First8, GeoCat, Green Mini host, Het Rooster, iCulture, Independer, Intermax Managed Hosting, Inshared, Kennisland, Kentekencheck.nu, Lequal BV, m7, Mijndomein, NederHost, NetExpert, Nijweide BV, Overstappen.nl, PCextreme, Pricewise - energie, PrivacyLab, Prijs Vergelijken, RealConnections, Rebel Internet, Root Legal, Saldo Management, Savvii Managed Wordpress Hosting, Serinus42, SKEPP Kantoorruimte

huren, Sooda internetbureau B.V., Telefoon Abonnement, Tifkap Enterprises, Unc Inc., VBVB ICT, Het Vertaalcollectief, Vimexx, VoiceCowboys VPN Diensten, VPN Gids en Zygomatic. Tot slot ontvingen we steun in natura van: Bitonic, Blendle, Cyso, Leaseweb, Mollie, Nines, Xolphin en XS4ALL.

Het Amsterdams Comité 4 en 5 mei en ARTIS gaven een bijdrage aan het organiseren van Vrijheid EXPOsed en de Godwin-lezing op Bevrijdingsdag. Het SIDN Fonds steunde My Data Done Right met € 53.136. Van Stichting Democratie en Media kregen we € 23.740 om onze Do-It-Yourself kits te ontwerpen en produceren voor het uitbreiden van onze lokale afdelingen. De Open Society Foundations (OSF) wilde de rechtszaak van Max Schrems tegen Facebook steunen. Omdat Max op dat moment nog geen stichting had hebben wij als tussenpersoon gefungeerd. We ontvingen daarvoor een bijdrage van € 1.193 van OSF als tegemoetkoming in onze administratieve kosten.

Normaal gesproken nemen wij geen geld aan van de overheid. Voor het referendum over de sleepwet maakten wij een uitzondering. We deden dit omdat je zelf kon kiezen of je voor, tegen of neutraal campagne wilde voeren, en onze inhoudelijke onafhankelijkheid er niet door werd beïnvloed. We ontvingen voor onze campagne € 49.978 van de Referendumcommissie.

Onze uitgaven in 2018

De uitgaven in 2018 bedroegen € 630.211:

Uitgaven 2018 (x € 1.000)

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017
Personeelskosten	498	510	460
Huisvesting	25	28	37
Kantoor	7	12	7
Communicatie	9	5	19
Opbouwen beweging	3	20	16
Algemene kosten	25	44	26
Subtotaal	567	619	565
Projectgebaseerd	64	174	79
Totaal	630	793	644

Het merendeel van de projectkosten zat in My Data Done Right en in de campagne voor het sleepwetreferendum.

Het resultaat over 2018

De afschrijvingen waren € 10.536 in 2018. Daarmee is het jaar afgesloten met een positief resultaat van € 49.092.

Bits of Freedom wil zo efficiënt mogelijk werken. Het uitgangspunt is dat niet meer dan 20% van ons geld en onze tijd wordt besteed aan fondsenwerving, beheer en administratie. De belangrijkste fondsenwervingsactiviteit in 2018 was het organiseren van twee donateurscampagnes, in oktober en december van het jaar. In 2018 is ongeveer 7% van onze middelen besteed aan fondsenwerving. Daarnaast is ongeveer 8,5% van onze uitgegeven middelen besteed aan beheer en administratie. Bijna 85% van onze uitgegeven middelen zijn dus direct besteed aan de doelstelling van Bits of Freedom: het verdedigen van digitale burgerrechten en opkomen voor internetvrijheid.

Op het gebied van vermogensbeheer en financiële reserves streeft Bits of Freedom ernaar om een continuïteitsreserve van minimaal een kwart van haar jaarlijkse kosten voor het komende jaar aan te houden. Dit is een gangbaar percentage voor ngo's van ons formaat. Deze reserve wordt gebruikt bij onverwacht hoge uitgaven en onverwacht tegenvallende of laat binnenkomende inkomsten. Zo kunnen we de continuïteit van de stichting een aantal maanden garanderen. Het maakt het ook mogelijk om

verantwoorde risico's te nemen met de begroting. Aan het einde van 2018 was de reserve € 308.630. Deze wordt niet belegd in risicovolle financiële producten.

Het financiële jaarverslag over 2018 is gecontroleerd door WITH Accountants (gespecialiseerd in non-profit organisaties) en is [hier](#) te downloaden.

Onze begroting voor 2019

We verwachten in 2019 € 655.215 aan inkomsten te ontvangen:

Verwachte inkomsten 2019 (x € 1.000)

	Begroot 2019
Individuele donateurs	303
Fondsen	235
Bedrijfssupporters	80
Overig	-
Subtotaal	618
Specifieke projecten	22
Nieuwe projecten	15
Totaal	655

We willen 500 nieuwe vaste donateurs vinden die gemiddeld € 85 per jaar bijdragen. Een aantal fondsen heeft hun steun voor 2019 al toegezegd (Adessium, Internet4All, Open Society Foundations, SIDN en Stichting Democratie en Media) en het is onze ambitie om in 2019 nog € 30.000 bij een fonds te vinden. We denken dat we ongeveer € 32.000 aan nieuwe bedrijfssupporters kunnen vinden. De projectinkomsten zijn afhankelijk van toegekende subsidies voor specifieke projecten en evenementen. We weten al dat het RIPE NCC Community Fund € 21.300 bij gaat dragen zodat wij partners kunnen vinden voor My Data Done Right in andere Europese landen. Verder krijgen we weer € 3.000 steun van XS4ALL voor het organiseren van de Felipe Rodriguez prijs bij de Big Brother Awards.

De kernuitgaven van Bits of Freedom zullen in 2019 naar verwachting € 673.373 bedragen, daarbij is rekening gehouden met zeven mensen die vier of meer dagen in de week werken en drie parttime medewerkers (7,7 FTE) en met onvoorziene kosten. Een aantal specifieke projecten en evenementen is al begroot voor een bedrag van € 29.000. Denk bijvoorbeeld aan de Big Brother Awards, het uitrollen van My Data Done Right in andere Europese landen en de Godwinlezing. De daadwerkelijke projectkosten (en dus het besluit of projecten worden uitgevoerd) is mede afhankelijk van hoeveel

projectsubsidies toegekend worden. De totale verwachte uitgaven komen daarmee uit op € 717.373:

Verwachte uitgaven 2019 (x € 1.000)

	Begroet 2019
Personeelskosten	573
Huisvesting	28
Kantoor	13
Communicatie	6
Opbouwen beweging	14
Algemene kosten	26
Subtotaal	673
Specifieke projecten	29
Nieuwe projecten	15
Totaal	717

Het verschil tussen de begrote inkomsten en uitgaven is € 62.158. Dit negatieve resultaat wordt aangevuld vanuit de continuïteitsreserve die daarmee op 29% van de verwachte kosten van het volgende begrotingsjaar komt.

Onze financiering in de komende jaren

Het is voor Bits of Freedom heel belangrijk om een duurzame financiële situatie te hebben. We hebben liever structurele financiering dan financiering op projectbasis. Bits of Freedom wil volledig onafhankelijk blijven. Met onze financiële planning proberen we, voor zover mogelijk, steeds vijf jaar vooruit te kijken.

We worden gefinancierd vanuit vier bronnen. We willen minimaal een derde van onze inkomsten krijgen van individuele donateurs. Ook willen we graag minstens een derde van onze inkomsten van fondsen of stichtingen krijgen. Het aandeel van bedrijfssupporters willen we nooit groter laten zijn dan een derde van de totale inkomsten. Geen enkele bedrijfssupporter mag meer doneren dan 10% van onze continuïteitsreserve. Tot slot ontvangen we naast onze kernfinanciering ook projectgelden.

Het is een uitdaging om de komende jaren op het huidige formaat, met een bezetting van rond de 8 FTE, door te kunnen gaan. De meerjarige steun van een aantal fondsen loopt na 2019 op zijn einde. Zij vinden dat we inmiddels op eigen benen kunnen staan. Ons aantal nieuwe donateurs groeit snel (naar 65% van onze inkomsten in 2023) en we gaan investeren in het vinden van bedrijfssupporters zodat die over vijf jaar 19% van

onze inkomsten leveren. Maar daarmee zit er de komende jaren nog altijd een gat in onze begroting van tussen de € 50.000 en € 100.000. Dat zal moeten worden opgevuld met het vernieuwen van contracten met bestaande fondsen en met het vinden van nieuwe fondsen.

Wil je met jouw bedrijf donateur worden van Bits of Freedom? Kijk dan [hier](#).

Ook als particulier is je financiële steun aan Bits of Freedom fiscaal voordelig. Zie [hier](#).

OOK IN 2019 KOMEN

WE OP VOOR JOUW

INTERNETVRIJHEID

NET

Ook het komende jaar staan onze privacy en vrijheid van communicatie onder druk. Hier een voorproefje van onze plannen voor 2019. We komen op voor jouw internetvrijheid:

Door de problemen van Facebook en Google bij de wortel aan te pakken

Of je het nou surveillance kapitalisme, *Behaviours of Users Modified, and Made into an Empire for Rent (BUMMER)* of gewoon platformproblematiek noemt: bedrijven als Facebook en Google spelen op dit moment geen gezonde rol in onze digitale wereld. Er zijn problemen met censuur: we worden steeds afhankelijker van bedrijven die zelf rechtertje kunnen spelen over wat er wel niet mag online. En er zijn problemen met hoe er met data wordt omgegaan: de bedrijven worden met de dag machtiger en beter in het volgen, profileren en uiteindelijk manipuleren van ons gedrag.

We moeten de hoop niet opgeven. De huidige problemen met sociale media zijn niet de schuld van het internet. Ze komen voort uit een verdienmodel waarin het uitbuiten van data de norm is. Ook zonder Facebook en Google kunnen we het internet gebruiken om kennis en cultuur met elkaar te delen. Wij gaan dus werken aan een agenda waarin mensenrechten weer centraal komen te staan. We willen op een veelzijdige,

verantwoordelijke en vrije manier met informatie om kunnen gaan.

Door op te komen voor de rechtsstaat met een overheid die zich aan de wet houdt

Het afgelopen jaar bleek dat de Belastingdienst zich niet aan de privacyregels houdt. De politie houdt zich niet aan de politiewet. We zien steeds vaker dat de overheid zichzelf ruime bevoegdheden toebedeelt, en daarmee onze vrijheden onder druk zet. Er zijn te weinig waarborgen om de gewone internetter te beschermen tegen machtsmisbruik en willekeur. Ook het komende jaar houden we de politie scherp in de gaten. We zullen duidelijk maken hoe wij vinden dat de opsporing met het internet moet omgaan. We zijn kritisch op predictive policing, vinden dat de politie niet mag vragen wat ze eigenlijk horen te vorderen, en willen ervoor zorgen dat er eindelijk goede spelregels komen over wat ze wel en niet mogen op het internet.

Door wegwijzer te zijn voor het Internet of Things

We hebben genoeg van alle belachelijke incidenten rondom het Internet of Things. Er gaat geen week voorbij of er is weer speelgoed gehackt, een leverancier die een dienst op afstand uitzet of er blijkt dat een apparaat gegevens stiekem opslaat zonder dat je het door hebt. We hebben aanbevelingen om op het gebied van het Internet of Things de zaken beter te regelen. We gaan de problemen actief bijhouden en in de schijnwerpers zetten en de fabrikanten dwingen hun verantwoordelijkheid te nemen.

Door naar de rechter te stappen

Afgelopen november brachten we een zaak voor de rechter tegen de Autoriteit Consument & Markt, om onze netneutraliteit te verdedigen tegen de snode abonnementen van T-Mobile. We verwachten aan het begin van 2019 de uitspraak van de rechter. Als we de zaak winnen, betekent het dat we samen met onze Europese partners zero-rating uit de EU kunnen gaan verbannen. Mochten we deze keer nog geen gelijk krijgen, dan zullen we ons beraden op een hoger beroep.

De regering heeft na het door ons gewonnen referendum over de sleepwet een aantal

(cosmetische) aanpassingen op de wet geformuleerd. Daar wordt komend jaar in het parlement over gedebatteerd. Met een brede coalitie van burgerrechtenorganisaties, advocaten, journalisten en bedrijven houden we die discussie met argusogen in de gaten. We beraden ons op de juridische vervolgstappen om massasurveillance in Nederland tegen te houden. Daar hoort natuurlijk ook bij dat we alle rapporten van de twee toezichthouders heel goed zullen lezen en van commentaar voorzien.

We hebben de afgelopen jaren de overheid vaak gedwongen tot meer openheid. Zo kregen we begin 2018 via de rechter de tapstatistieken van onze geheime diensten boven tafel. Ook in 2019 zullen we één of meerdere keren voor de bestuursrechter staan om bijvoorbeeld de politie te dwingen hun plannen transparant te maken.

Tot slot willen we komend jaar gaan verkennen hoe we de Europese privacyregels (de AVG) via de rechter kunnen handhaven. We gaan daarmee zoveel mogelijk impact hebben op de manier waarop bedrijven omgaan met jouw persoonlijke data.

Door de Big Brother Awards te organiseren

In januari 2019 is het weer zover: de volgende editie van de Big Brother Awards, ditmaal in de Rode Hoed in Amsterdam. Eens per jaar kijken we naar hoe het is gesteld met privacy in Nederland. Deze keer hebben we onder meer een jury van experts die per domein (denk aan zorg, werk of wonen) een privacyschender nomineert.

Door mensen het gereedschap te geven om zichzelf vrijer te maken

Ook in 2019 willen we zoveel mogelijk mensen helpen om bewuster om te gaan met privacy en vrijheid van communicatie op het internet. Onze succesvolle Internetvrijheid Toolbox krijgt een inhoudelijke en visuele opknapbeurt. Daarnaast hebben we het afgelopen jaar gewerkt aan het maken van Do-It-Yourself kits met activiteiten die je kunt gebruiken om zelf bijeenkomsten over internetvrijheid te organiseren. In 2019 rollen we de kits uit én gaan we naast Groningen en Eindhoven nog een aantal andere lokale afdelingen starten. Eén van de DIY kits is Vrijheid EXPOsed. Na de eerste uitvoering op 14 Bevrijdingsfestivals is het project doorontwikkeld naar een tentoonstelling en internetvrijheidsquiz.

Onze gloednieuwe inzagetool My Data Done Right is zo gemaakt dat hij makkelijk vertaald kan worden en ingezet in andere landen binnen de EU. In 2019 gaan we op zoek naar partners die met onze hulp de tool willen inzetten in hun lokale situatie. Door heel Europa kunnen mensen dan inzicht krijgen in hoe bedrijven omgaan met hun persoonlijke gegevens.

En door alles scherp in de gaten te houden en ons werk zoveel mogelijk te delen

Het afgelopen jaar heeft de pers ons goed kunnen vinden. Journalisten zullen ons ook in 2019 weten te vinden als ze een organisatie met expertise op het gebied van privacy en internetvrijheid aan het woord willen laten.

Het liefst houden we onze volgers natuurlijk zelf direct op de hoogte. We zijn te vinden op social media, maar bereiken je liever via je mailbox. Komend jaar gaan we aantal nieuwe nieuwsbrieven starten. Met een serie mailtjes willen we je bijvoorbeeld helpen om veiliger en vrijer online te gaan of kun je een korte introductie krijgen in onze dossiers.

Je kunt je [hier](#) inschrijven voor onze nieuwsbrieven.

[VOORWOORD](#)

[HOOGTEPUNTEN](#)

[OVER ONS](#)

[FINANCIËN](#)

[PLANNEN](#)

[COLOFON](#)

COLOFON

Stichting Bits of Freedom (Bof) is gevestigd in Amsterdam en is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 34121286. De organisatie van Bits of Freedom bestaat uit de raad van bestuur (bestuur) en het bureau. Het bureau bestaat uit de directeur en de overige medewerkers. Een onafhankelijke raad van advies staat de directeur bij ten aanzien van inhoudelijke strategische vraagstukken. De dagelijkse en strategische leiding van Bits of Freedom ligt bij de directeur.

Bits of Freedom is een Algemeen nut beogende instelling (ANBI).

[Statuten](#)

Adres:

Prinseneiland 97hs

1013 LN Amsterdam

<https://www.bitsoffreedom.nl/>

Contact:

Hans de Zwart

+31 6 2185 6845

hans@bitsoffreedom.nl

Donaties:

IBAN NL73 TRIO 0391107380

Ontwerp en opmaak:

[Unc Inc](#)

Vertaling naar het Engels:

[Celeste Vervoort](#) en Joris Brakkee

Maart 2019